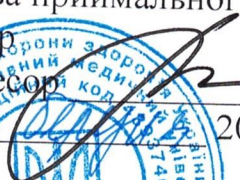

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор

професор

 Вячеслав ЖДАН

2025 року

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
(вступного іспиту /співбесіди)
«Хірургія»

для вступників до аспірантури
галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
за спеціальністю І2 «Медицина»

Полтава – 2025

Програма вступного випробування «Хірургія» для вступників до аспірантури галузі знань **I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»** за спеціальністю I2 «Медицина»

« 18 » березня 2025 року – 18 с.

Розробники:

І. П. Кайдашев – д.мед.н., професор, проректор закладу вищої освіти з наукової роботи;

М. О. Дудченко - д.мед.н., професор кафедри хірургії №1;

М. І. Кравців - к.мед.н., доцент, завідувач кафедри хірургії №1;

В. І. Ляховський - д.мед.н., професор кафедри хірургії №1;

Р. Б. Лисенко - д.мед.н., професор кафедри хірургії №1;

1. Загальні положення

1.1. Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

1.2. Для вступу до аспірантури Полтавського державного медичного університету приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) з відповідної спеціальності і пройшли конкурсний відбір для зарахування за результатами вступних випробувань.

1.3. Вступні випробування складаються з вступних іспитів (співбесід) та презентації дослідницьких пропозицій і досягнень.

1.4. **Вступне випробування** – оцінювання підготовленості вступника, що відповідно до цього Порядку може проводитися у формі національного мультипредметного тесту, єдиного вступного іспиту, єдиного фахового вступного випробування, єдиного вступного випробування з методології наукових досліджень, конкурсу творчих та/або фізичних здібностей, у формі вступного іспиту для іноземців, співбесіди, фахового іспиту, а також вступного іспиту з іноземної мови, спеціальності, презентації дослідницьких пропозицій чи досягнень у разі вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії / доктора мистецтва, за результатами якого виставляється одна позитивна оцінка за шкалою 100 – 200 (з кроком не менше ніж в один бал) або ухвалюється рішення про негативну оцінку («незадовільно»);

вступний іспит для іноземців – форма вступного випробування, яка передбачає оцінювання знань, умінь та навичок вступника з одного або декількох предметів, навчальних дисциплін або спеціальності (іноземці та особи без громадянства, які складають вступний іспит для іноземців, не складають інших вступних випробувань);

1.5. Вступний іспит / співбесіда зі спеціальності оцінюється предметною комісією Полтавського державного медичного університету по прийому вступних випробувань до аспірантури.

1.6. Вступний іспит / співбесіда зі спеціальності проводиться в усній формі.

1.7. Первинним обліковим документом щодо результатів вступного випробування є відомість вступного випробування.

1.8. Мовою вступу на навчання, навчання та оцінювання за освітньо-науковими програмами аспірантури є українська.

2. Орієнтовна структура вступного іспиту / співбесіди зі спеціальності

2.1. Програма вступного іспиту / співбесіди укладається кафедрами, задіяними у підготовці докторів філософії, (відповідно до ОНП) у обсязі програми рівня вищої освіти магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста).

2.2. Вступний іспит / співбесіда проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами, кожний з яких складається з чотирьох питань.

3. Критерії оцінювання

3.1. Ваговий коефіцієнт вступного іспиту зі спеціальності складає 0,25 (нормується одиницею).

3.2. Результати вступного іспиту / співбесіди зі спеціальності оцінюються за наступними критеріями:

- змістовне наповнення, логіка викладу матеріалу;
- вміння коректно, стисло, точно відповідати на запитання.

3.3. Остаточне оцінювання здійснює предметна комісія на основі виступу вступника і відповідей на запитання за 200-бальною шкалою:

№ питання	Кількість балів
1	0-50
2	0-50
3	0-50
4	0-50
Загалом	200

Розподіл балів за критеріями оцінювання зі спеціальності:

№ питання у білеті Бали	Питання 1	Питання 2	Питання 3	Питання 4
0-10,999	Вступник володіє матеріалом з теми на рівні елементарного розпізнання, володіє менш ніж 20% знань з теми	Вступник володіє матеріалом з теми на рівні елементарного розпізнання, володіє менш ніж 20% знань з теми	Вступник володіє матеріалом з теми на рівні елементарного розпізнання, володіє менш ніж 20% знань з теми	Вступник володіє матеріалом з теми на рівні елементарного розпізнання, володіє менш ніж 20% знань з теми
11-20,999	Вступник може аналізувати матеріал теми, володіє менш ніж 40% знань з теми	Вступник може аналізувати матеріал теми, володіє менш ніж 40% знань з теми	Вступник може аналізувати матеріал теми, володіє менш ніж 40% знань з теми	Вступник може аналізувати матеріал теми, володіє менш ніж 40% знань з теми
21-30,999	Вступник володіє матеріалом з теми на достатньому рівні, виправляє помилки, серед яких є суттєві, добирає аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 60% знань з теми	Вступник володіє матеріалом з теми на достатньому рівні, виправляє помилки, серед яких є суттєві, добирає аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 60% знань з теми	Вступник володіє матеріалом з теми на достатньому рівні, виправляє помилки, серед яких є суттєві, добирає аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 60% знань з теми	Вступник володіє матеріалом з теми на достатньому рівні, виправляє помилки, серед яких є суттєві, добирає аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 60% знань з теми
31-40,999	Вступник вільно володіє матеріалом з теми, самостійно виправляє	Вступник вільно володіє матеріалом з теми, самостійно виправляє	Вступник вільно володіє матеріалом з теми, самостійно виправляє	Вступник вільно володіє матеріалом з теми, самостійно виправляє

	помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 80% знань з теми	помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 80% знань з теми	помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 80% знань з теми	помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 80% знань з теми
41-50	Вступник демонструє особливі творчі здібності, переконливо аргументує відповіді, володіє не менш ніж 90% знань з теми	Вступник демонструє особливі творчі здібності, переконливо аргументує відповіді, володіє не менш ніж 90% знань з теми	Вступник демонструє особливі творчі здібності, переконливо аргументує відповіді, володіє не менш ніж 90% знань з теми	Вступник демонструє особливі творчі здібності, переконливо аргументує відповіді, володіє не менш ніж 90% знань з теми

3.4. Вступник, який отримав незадовільну оцінку, не допускається до участі в конкурсному відборі.

4. Регламент відповіді та обговорення

4.1. Відповіді на запитання проводиться усно та/або письмово, для осіб з особливими освітніми потребами – у будь-якій зручній формі з використанням допоміжних засобів і ресурсів.

4.2. Тривалість виступу вступника не має перевищувати 10 хв.

4.3. Тривалість обговорення виступу членами предметної комісії не має перевищувати 5 хв.

Програма іспиту зі спеціальності

1. Основні нормативні документи з організації невідкладної допомоги. Правові основи екстреної хірургічної допомоги.
2. Основні професійні обов'язки і права діяльності хірурга. Професійні правопорушення медичних працівників і відповідальність за їх скоєння.
3. Медична етика і деонтологія моральних і правових норм в діяльності хірурга.
4. Організація амбулаторної хірургічної допомоги. Диспансерний нагляд за хворими.
5. Ретроградне ендоскопічне рентгенологічне дослідження жовчних шляхів.
6. Ультразвукове дослідження органів грудної та черевної порожнини. Біопсія пункційна, інтраопераційна, ендоскопічна, лапароскопічна.
7. Загальні дані про рани. Особливості і класифікація ран. Первинна хірургічна обробка рани.
8. Рання, відтермінована, пізня обробка рани.
9. Загоєння рани: первинне, вторинне. Ускладнення. Специфічні та неспецифічні інфекції.
10. Збудники гнійних інфекцій, клінічне значення окремих груп мікроорганізмів, госпітальна інфекція та її профілактика.
11. Етіопатогенез ранової інфекції і фактори, які впливають на її розвиток. Фази ранового процесу.
12. Хірургічні, фармакологічні і фізичні методи профілактики та лікування ранового процесу.
13. Правила проведення антибіотикотерапії при профілактиці і лікуванні хірургічної інфекції. Проблеми ВІЛ-інфекції в Україні.
14. Загальні принципи місцевого лікування при поверхневих і обмежених глибоких опіках.
15. Стадії опікової хвороби. Опіковий шок. Опікова токсемія та септикотоксемія.
16. Електричні та електротермічні опіки. Хімічні та термохімічні опіки. Променеві опіки. Комбіновані опіки.
17. Симптоми та диференційна діагностика відморожень. Ускладнення, супутні захворювання і ушкодження при відмороженнях.
18. Фактори. Сприяючі виникненню відморожень і замерзанню. Перша допомога і лікування при відмороженнях і замерзаннях.
19. Загальні відомості про травми опорно-рухового апарату. Основні принципи надання невідкладної допомоги, діагностики та лікування хворих з переломами кісток.
20. Кісти, пухлини шиї та грудної клітки. Пухлини органів черевної порожнини. Пухлини шкіри, м'яких тканин, кісток.

- 21.Шок у хірургічних хворих. Причини, діагностика, лікувальна тактика.
- 22.Критичні стани у хірургічних хворих: гострий респіраторний дистрес-синдром, колапс.
- 23.Синдром системної запальної відповіді у хірургічних хворих. Сепсис.
- 24.Післяопераційний період: основні принципи спостереження і догляду за хворими та інтенсивна терапія.
- 25.Класифікація гострого апендициту (клінічна, морфологічна). Особливості клінічного перебігу атипових форм гострого апендициту.
- 26.Диференційна діагностика гострого апендициту з проривною виразкою шлунку і дванадцятипалої кишки, гострим холециститом з гінекологічними захворюваннями.
- 27.Ускладнення гострого апендициту. Діагностика, лікування.
- 28.Типи апендектомії. Доступ до апендикулярного відростку.
- 29.Апендикулярний абсцес. Клініка, діагностика, лікування.
- 30.Апендикулярний інфільтрат. Клініка, діагностика, лікування.
- 31.Апендикулярний перитоніт. Клініка. Діагностика, лікування.
- 32.Класифікація кишкової непрохідності. Основні клінічні симптоми та діагностика гострої кишкової непрохідності.
- 33.Клініка та діагностика обтураційної та странгуляційної кишкової непрохідності. Клініка та діагностика спастичної та паралітичної кишкової непрохідності.
- 34.Злукова кишкова непрохідність. Класифікація. Діагностика. Лікування. Інвагінація. Види. Діагностика. Лікування. Передопераційна підготовка при гострій кишковій непрохідності.
- 35.Способи інтубації кишечника при гострій кишковій непрохідності. Післяопераційне ведення хворих з гострою кишковою непрохідністю.
- 36.Види та клінічні ознаки защемленої грижі. Основні етапи операції при защемленій грижі.
- 37.Грижа Ріхтера. Характеристика. Діагностика. Лікування.
- 38.Передопераційна підготовка та ведення післяопераційного періоду при защемлених грижах.
- 39.Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна картина та діагностика гострого панкреатиту.
- 40.Ускладнення гострого панкреатиту, їх діагностика.
- 41.Клініко-діагностична програма при гострому панкреатиті. Методи консервативного лікування гострого панкреатиту.
- 42.Види оперативних втручань при гострому панкреатиті.
- 43.Етіологія, патогенез, класифікація хронічного панкреатиту. Клініка. Інструментальні методи дослідження при хронічному панкреатиті.

44. Консервативне лікування хронічного панкреатиту. Операції на підшлунковій залозі та протоках при хронічному панкреатиті.
45. Класифікація кіст підшлункової залози. Методи діагностики та лікування.
46. Причина виникнення, клініка та діагностика нориць підшлункової залози.
47. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка та діагностика гострого холециститу. Методи обстеження позапечінкових жовчних шляхів.
48. Холецистектомія. Типи і основні етапи операції. Методи інтраопераційної ревізії жовчних шляхів.
49. Ускладнення гострого холециститу, їх діагностика.
50. Холедохолітіаз. Клініка, діагностика, лікування. Холангіт, діагностика, лікування.
51. Типи внутрішнього та зовнішнього дренивання позапечінкових жовчних протоків.
52. Невідкладна діагностична програма при гастродуоденальній кровоточивій виразці. Диференційна діагностика шлунково-кишкових кровотеч. Визначення крововтрати.
53. Консервативні засоби лікування при гастродуоденальній кровоточивій виразці.
54. Паліативні та радикальні операції при гастродуоденальній кровоточивій виразці.
55. Синдром Мелорі-Вейса, клініка, діагностика, тактика лікування.
56. Визначення ступенів анемії хворих при шлунково-кишкових кровотечах.
57. Основні клінічні ознаки, фази клінічного перебігу проривної виразки.
58. Атипові та прикриті перфорації виразки шлунка і дванадцятипалої кишки. Особливості клінічного перебігу. Діагностична програма при проривній виразці.
59. Паліативні та радикальні операції при проривній виразці.
60. Консервативне лікування проривної виразки (метод Тейлора).
61. Ускладнення після операцій з приводу проривної виразки шлунка та дванадцятипалої кишки. Клініка, діагностика та лікування.
62. Кровотечі з варикозно-розширених вен стравоходу. Причини, клініка. Застосування зонда Блекмора.
63. Вибір методу хірургічного лікування виразкової хвороби дванадцятипалої кишки. Типи резекцій при виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки.
64. Причини виникнення та теорії демпінг-синдрому. Діагностика. Клінічні варіанти перебігу демпінг-синдрому. Тактика лікування в залежності від ступеня важкості.
65. Рентгенологічні і клінічні критерії оцінки ступеня тяжкості демпінг-синдрому.

66. Консервативне лікування демпінг-синдрому. Показання до оперативного лікування демпінг-синдрому. Типи операцій.
67. Синдром привідної петлі. Причини, класифікація, клініка, діагностика.
68. Пептична виразка гастроентероанастомозу: причини, ускладнення, діагностика. Типи оперативних втручань.
69. Види ваготомії, характеристика. Показання, протипоказання до їх виконання.
70. Поняття про синдром Золінгера-Еллісона. Діагностика. Оперативне лікування.
71. Синдром привідної петлі. Діагностика. Способи оперативного лікування.
72. Пептична виразка гастроентероанастомозу. Причини, діагностика і лікування.
73. Радикальні та паліативні методи оперативних втручань при стенозі виходу зі шлунка.
74. Пенетруюча виразка дванадцятипалої кишки. Клініка, діагностика.
75. Органозберігаючі операції при виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки.
76. Класифікація та клінічні прояви післяхолецистектомічного синдрому.
77. Типи зовнішнього та внутрішнього дренивання жовчних проток. Диференціальна діагностика механічної жовтяниці. Рубцеві стриктури жовчовивідних шляхів. Діагностика. Типи операцій.
78. Класифікація механічних жовтяниць за причинами та рівнем перешкоди. Особливості передопераційної підготовки хворих. Попередження холемічних кровотеч.
79. Жовчні нориці. Етіологія, клініка, діагностика та лікування.
80. Етіологічні фактори розвитку цирозу печінки. Діагностика.
81. Класифікація портальної гіпертензії. Клініка. Методи обстеження хворих з портальною гіпертензією.
82. Показання до хірургічного лікування портальної гіпертензії. Види операцій.
83. Синдром Бадда-Кіарі. Клініка, діагностика та лікування.
84. Класифікація, клінічні прояви, діагностика ушкоджень живота.
85. Принципи лікування закритих та відкритих ушкоджень живота.
86. Класифікація захворювань щитоподібної залози.
87. Методи обстеження щитоподібної залози.
88. Показання до операції та типи операцій при тиреотоксичному зобі.
89. Тиреотоксичний зоб. Класифікація. Консервативне та оперативне лікування.
90. Лабораторні та інструментальні методи діагностики захворювань щитовидної залози.

- 91.Хірургічне лікування токсичного зобу. Ведення післяопераційного періоду.
- 92.Тиреоїдити та струміти. Зоб Ріделя і Хашимото. Клініка, діагностика та лікування.
- 93.Інструментальні методи в діагностиці захворювань товстої і прямої кишки.
- 94.Класифікація, клініка, діагностика та лікування геморою.
- 95.Гострі парапроктити. Тактика і методи хірургічного лікування.
- 96.Класифікація, клініка, діагностика та хірургічне лікування нориць прямої кишки.
- 97.Хірургічне лікування хронічних парапроктитів.
- 98.Етіологія, патогенез облітеруючого атеросклерозу та ендартеріїту нижніх кінцівок. Класифікація хронічної ішемії при облітеруючому атеросклерозі.
- 99.Ускладнення облітеруючого атеросклерозу артерій нижніх кінцівок.
- 100.Етіологія, патогенез, діагностика синдрому Лериша. Визначення, клініка та методи хірургічного лікування синдрому Лериша.
- 101.Консервативне лікування облітеруючих захворювань артерій нижніх кінцівок. Сучасні методи оперативного лікування облітеруючих захворювань артерій.
- 102.Причини емболії та гострого тромбозу магістральних артерій. Клінічна характеристика емболії та гострого тромбозу магістральних артерій.
- 103.Класифікація гострої ішемії нижніх кінцівок за В.С. Савельєвим. Диференціальна діагностика емболії та гострого тромбозу магістральних артерій.
- 104.Хірургічна тактика та методи оперативного лікування емболії магістральних артерій. Методи оперативного лікування гострого тромбозу магістральних артерій.
- 105.Ускладнення після операцій на магістральних артеріях. Причини виникнення. Класифікація тромбоемболії легеневої артерії (ТЕЛА).
- 106.Діагностика, клінічна картина та лікування тромбоемболії легеневої артерії (ТЕЛА). Методи профілактики тромбоемболії легеневої артерії (ТЕЛА).
- 107.Консервативне лікування ТЕЛА. Антикоагулянти, фібринолітичні і тромболітичні препарати.
- 108.Етіологія та патогенез варикозного розширення вен. Клініка. Класифікація хронічної венозної недостатності.
- 109.Ускладнення варикозної хвороби, їх діагностика, лікування.
- 110.Оперативне та консервативне лікування варикозної хвороби нижніх кінцівок. Профілактика варикозної хвороби нижніх кінцівок.
- 111.Етіологія та патогенез тромбофлебіту підшкірних вен нижніх кінцівок. Клінічні прояви гострого тромбофлебіту підшкірних вен нижніх кінцівок.

112. Диференціальна діагностика тромбофлебіту підшкірних і тромбозу глибоких вен з іншими захворюваннями.
113. Консервативне лікування тромбофлебіту підшкірних вен нижніх кінцівок. Оперативне лікування тромбофлебіту підшкірних вен нижніх кінцівок.
114. Етіологія і патогенез тромбозу глибоких вен нижніх кінцівок. Діагностика та клінічні прояви.
115. Діагностика, клінічні прояви та лікування ілеофеморального тромбозу.
116. Етіологія, патогенез та діагностика тромбозу нижньої порожнистої вени. Клініка та лікування тромбозу нижньої порожнистої вени.
117. Етіологія, клініка і діагностика синдрому Педжета-Шреттера. Лікування синдрому Педжета-Шреттера.
118. Етіологія, патогенез та діагностика ПТФС. Особливості венозної гемодинаміки хворих з ПТФС.
119. Клінічна характеристика і методи лікування різних форм ПТФС.
120. Диференціальна діагностика ПТФС. Консервативне лікування ПТФС. Показання та особливості оперативного лікування ПТФС
121. Показання та методи консервативного лікування лімфостазу. Види оперативних втручань, спрямованих на відновлення відтоку лімфи.
122. Клініка, діагностика та лікування хвороб дуги аорти.
123. Класифікація, клінічна картина діафрагмальних гриж.
124. Клінічні прояви, діагностика та лікування релаксації діафрагми.
125. Ахалазія стравоходу. Клініка, діагностика. Показання, протипоказання та методи оперативного лікування ахалазії кардії.
126. Етіологія, патогенез та діагностика дивертикулу стравоходу. Хірургічні доступи, методи оперативного лікування при дивертикулі стравоходу.
127. Класифікація та клінічні стадії опіку стравоходу. Невідкладна допомога.
128. Консервативне та хірургічне лікування опіків стравоходу.
129. Етіологія та патогенез гострого абсцесу легень. Консервативне та оперативне лікування гострого абсцесу легень.
130. Клінічні форми гангрен легень, їх діагностика.
131. Бронхоектатична хвороба. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика.
132. Особливості ведення хворих після оперативних втручань на легенях.
133. Етіологія, патогенез, лікування тактика хронічного абсцесу легень.
134. Гостра емпієма плеври. Етіологія, патогенез, клініка. Діагностика та особливості лікування гострої емпієми плеври.
135. Етіологія і патогенез піопневмотораксу. Клініка і діагностика обмеженого піопневмотораксу. Особливості консервативного лікування піопневмотораксу.
136. Етіологія, патогенез, клініка і діагностика хронічної емпієми плеври.
137. Лікувальна тактика та хірургічне лікування хронічної емпієми плеври.

138. Диференціальна діагностика хронічної і гострої емпієми плеври.
139. Класифікація, клініка, та діагностика пухлин середостіння.
140. Етіологія, патогенез, діагностика та клініка гострого медіастиніту.
Лікування гострого медіастиніту.
141. Тактика лікування хворих з ятрогенним пошкодженням стравоходу.
142. Кісти легенів. Клініка, діагностика та лікування.
143. Причини, клініка та діагностика гемотораксу. Невідкладна допомога.
144. Причини, клініка і діагностика відкритого та закритого пневмотораксів.
145. Консервативне та оперативне лікування гемотораксу.
146. Класифікація пошкоджень легень і плеври. Методи дослідження хворих з пошкодженнями легень і плеври.
147. Переломи ребер, флотуючий перелом ребер.
148. Пневмоторакс, визначення, класифікація, діагностика та лікування.
149. Гемоторакс, визначення, класифікація, діагностика та лікування.
150. Невідкладна допомога постраждалим з травмами грудної клітки.

Рекомендована література

Основна:

1. Хірургія. У 2-х т. : підручник [для студентів вищих мед. навч. закладів]. Т. 1 / за ред. : П. Г. Кондратенка, В. І. Русина. С. О. Бойко, О. О. Болдіжар, П. О. Болдіжар [та ін.]. - Вінниця: Нова книга, 2019. - 702 с.
2. Хірургія: підручник у двох томах [для студентів, які навчаються у вищих медичних навчальних закладах та закладах післядипломної освіти МОЗ України за спеціальностями «Лікувальна справа» та «Сестринська справа»]. Т. 1: Загальна хірургія з основними видами хірургічної патології. Лікування хворого в хірургічному стаціонарі / Р. О. Сабадишин, В. О. Рижковський, О. В. Маркович [та ін.]. -Вінниця: Нова Книга, 2018. - 782 с.
3. Хірургія: підручник у двох томах [для студентів, які навчаються у вищих медичних навчальних закладах та закладах післядипломної освіти МОЗ України за спеціальностями «Лікувальна справа» та «Сестринська справа»]. Т. 2: Спеціальна хірургія/ Р. О. Сабадишин, В. О. Рижковський, О. В. Маркович [та ін.]. - Вінниця: Нова Книга, 2018. - 588 с.
4. Загальна хірургія : [підручник для студентів вищих навч. закладів МОЗ України]/ за ред. Я. С. Березницького, М. П. Захараша, В. Г. Мішалова [та ін.]. - Вінниця: Нова Книга, 2018. - 342 с.
5. Загальна хірургія : базовий підручник [для студентів вищих навч. закладів - мед. ун-тів, ін-тів й акад.]/ за ред. С. Д. Хіміча, М. Д. Желіби. С. Д. Хіміч, М. Д. Желіба, І. Д. Герич [та ін.]. - 3-тє вид., перероб. і доп. - Київ: Медицина, 2018. - 607 с.
6. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини: посібник для лікарів-інтернів / Радзіховський А.П., Бабаєнко В.І. – Київ: Фенікс, 2002. – 320 с.

Допоміжна:

1. Хірургічні хвороби: [підручник для студентів, лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів (ф-тів) післядипломної освіти за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина»] / за ред. П. Д. Фоміна, Я. С. Березницького. Я. С. Березницький, О. А. Вільцанюк, М. Д. Желіба [та ін.]. -Київ: Медицина, 2016. - 406 с.
2. Ургентна абдомінальна хірургія: навчальний посібник для студентів медичних вузів та лікарів-хірургів під час проходження циклів ТУ/ В.І. Ляховський, І.І. Немченко, О.М. Люлька та ін., за ред. проф. В.І. Ляховського; ВДНЗУ «УМСА». - Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2018. - 224 с.

3. Хірургічна гастроентерологія, герніологія та проктологія: навчальний посібник для студентів-здобувачів вищої освіти ступеня магістра, які навчаються у закладах вищої освіти Міністерства охорони здоров'я України / В.І. Ляховський, Р.Б. Лисенко, І.І. Немченко та ін., за ред. проф. В.І. Ляховського; ПДМУ. - Полтава: ПП «Астроя». - 2021. - 258 с.
4. Амбулаторна хірургія / Коржик Н.П., Миронюк О.М. -К.: Книга Плюс, 2010. -264 с.
5. Амбулаторна хірургія: посіб. для лікарів заг. практики/ В. М. Ждан, М. В. Ткаченко, М. І. Кравців; Вищ. держ. навч. закл. України "Укр. мед. стоматол. акад.". - Полтава: АСМІ, 2018. - 204 с.: табл., мал.
6. Бойова травма серця, грудної аорти та магістральних судин кінцівок: посібник / В. В. Лазоришинець [та ін.]; ред. В. І. Цимбалюк; Тернопільський національний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України. - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2019. - 428 с.
7. Воєнно-польова хірургія: [практ. і навч. посібник]/ Я. Л. Заруцький [та ін.]; ред. д-ра мед. наук проф. Я. Л. Заруцького, д-ра мед. наук проф. В. Я. Білого. Київ: Фенікс, 2018. - 544 с.: рис., табл.
8. Воєнно-польова хірургія: підручник/ Заруцький Я. Л. [та ін.]; ред. д-ра мед. наук, проф. Я. Л. Заруцького і акад. НАМІ-І України, д-ра мед. наук, проф. В. М. Запорожана. - Одеса: Одес. медун-т, 2016. - 415 с.: рис.
9. Гінекологія / В. К. Ліхачов - Вінниця: Нова Книга, 2022. - 688 с.
10. Гнійно-септична хірургія. Навчальний посібник/ С. Шаповал. Медицина. - 2019. – 192 с.
11. Гострі гнійні захворювання: анатомо-клінічне обґрунтування та основи хірургічної допомоги: навчальний посібник для студентів медичних факультетів вищих навчальних закладів III -IV рівня акредитації та лікарів - інтернів за спеціальністю 222 «Медицина» /О. А. Григор'єва, А. С. Писаренко, Е.Р. Скаковський. - Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. - 75 с.
12. Декомпенсований цироз печінки/ Русин В.І., Сипливий В.О., Русин А.В., Береснев О.В., Рум'янцев К.Е. -Ужгород, 2006. – 229 с.
13. Діагностика та моніторинг ендотоксикозу у хірургічних хворих: монографія/ Годлевський А.І., Саволук С.І. - Вінниця: Нова Книга, 2015. - 232 с.
14. Ендокринологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів [Боднар П.М., Фомін П.Д., Шепетько Є.М. [та ін.]; ред. проф. Боднара П.М.- вид. 3, переробл. та допов. - Вінниця: Нова Книга, 2013. - 480 с.
15. Ендоскопічна хірургія: навчальний посібник для студентів старших курсів медичних закладів вищої освіти, лікарів-інтернів, резидентів, слухачів закладів післядипломної освіти, які готують фахівців у галузі "Охорона

- здоров'я" зі спеціальності "Хірургічні хвороби"/ В. М. Запорожан [та ін.]; ред.: В. М. Запорожан, В. В. Грубнік. - Київ: ВСВ "Медицина", 2019. - 592 с.
16. Еталони практичних навичок зі спеціальності «Хірургія»: навчальний посібник/ Бобров О. Є., Паламарчук В. І., Тураєв П. І., Гвоздяк М. М., Мендель М. А. - К., видавничий дім «Асканія», 2011 - 157 с.
  17. Загальна хірургія з клінічною психологією: підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівня акредитації/ О. Є. Каніковський [та ін.]; ред. О. Є. Каніковського [та ін.]. - Вінниця: Рогальська І. О., 2015. - 589 с.: іл., табл.
  18. Загальна хірургія: [підруч. для студентів ВНЗ]/ [В. П. Андрущенко та ін.]; ред. проф.: Я. С. Березницького [та ін.]. - 2-ге вид. - Вінниця: Нова Книга, 2020. - 342 с.: рис., табл. - (Національний підручник).
  19. Загальна хірургія: базовий підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації/ М. Д. Желіба [та ін.]; ред. М. Д. Желіба. - 2-е вид., виправ. - Київ: ВСВ "Медицина", 2016. - 448 с.
  20. Загальна хірургія: базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів - медичних університетів, інститутів й академій / С. Д. Хіміч [та ін.]; ред.: С. Д. Хіміч, М. Д. Желіба. - 3-е вид., виправ. і доп. - Київ: ВСВ "Медицина", 2018. - 608 с.
  21. Загальна хірургія: підручник/ П. О. Герасимчук [та ін.]; ред. П. О. Герасимчук; Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. - Тернопіль: ТНМУ "Укрмедкнига", 2020. - 696 с.: іл.
  22. Загальна хірургія: підручник для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України / В. П. Андрущенко [та ін.]; ред. Я. С. Березницький [та ін.]. - Вінниця: Нова Книга, 2018. - 344 с.: іл.
  23. Інноваційні малоінвазивні технології в хірургічному лікуванні хронічних захворювань вен нижніх кінцівок: монографія / С.І. Саволук, В.А. Ходос, В.С. Горбовець, М.І. Музь, Р.А. Геращенко. - Київ-Вінниця: ПП Балук І.Б. - 2020. - 146 с.
  24. Кваліфікація порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини: метод. рек. / [О. В. Процюк, Д. О. Алексєєва-Процюк]. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2018. - 55 с.
  25. Керівництво з воєнно-польової терапії (спеціальна частина) / Г.В. Мясников. - К., 2015. - 256 с.
  26. Клінічна трансфузіологія. Частина IV. Нормативно-правові аспекти гемотрансфузіології / ред. Польового В.П., Левченко О.М., Малигон О.І., Загороднього В.В. //Одеса: Медуніверситет, - 2017. - 338 с.

- 27.Клінічна доплерівська ультрасонографія / За. ред. Пола Л. Алана та ін. /пер. з англ. - Львів: Медицина світу, 2007. - 374 с.
- 28.Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги: підручник / Тарасюк В.С., Матвійчук М.В., Паламар І.В., Корольова Н.Д., Кучанська Г.Б., Новицький Н.О. - К.: «Медицина», 2011. - 526 с.
- 29.Методи консервативної та хірургічної реабілітації у постраждалих з наслідками опіків: Навчальний посібник / Г.П. Козинець, Ю.М. Васильчук, В.Д. Пінчук [та ін.] - Київ, СП «Інтертехнодрук Поліграфсервіс», 2010. -100 с.
- 30.Методичні вказівки до практичних занять з хірургії (модуль 8): Навчальний посібник/ Безродний Б.Г., Колосович І.В., Короткий В.М. [та ін.]; ред. Б. Г. Безродного - К.: ВПЦ «Експрес», 2017. - 614 с.
- 31.Мініінвазивна хірургія ускладнених форм гострого калькульозного холециститу: автореф. дис. д-ра мед. наук: 14.01.03 / Коломійцев Василь Іванович; Нац. акад. мед. наук України, ДУ "Нац. ін-т хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова". - Київ, 2015. - 40 с.
- 32.Наказ МОЗ України від 30.09.2013 р. № 838 «Про систему комбустіологічної допомоги в Україні».
1. 33. Невідкладна військова хірургія. / пер. з англ. - Київ, Наш Формат, 2015. - 568 с.
- 33.Невідкладні стани в хірургії: навчальний посібник / К. М. Бобак, А. І. Бобак, В. В. Киретів, О. М. Парійчук, І. В. Сарахман, І. І. Романишин, Л. Б. Бандрівський, О. С. Брунарська; ред. Л. М. Ковальчука.- К.: ВСВ «Медицина», 2017. - 560 с.
- 34.Онкологія: підручник / А. І. Шевченко, О. П. Колеснік, Н. Ф. Шевченко [та ін.]; ред. А. І. Шевченка. - Вінниця : Нова Книга, 2020. - 488 с
- 35.Онкологія: підручник / Ю.В. Думанський, А.І. Шевченко, І.Й. Галайчук [та ін.]; ред. Г.В. Бондаря, А.І. Шевченка, І.Й. Галайчука. - 2-е вид., переробл. та допов. - К.: ВСВ «Медицина», 2019. - 520 с.
- 36.Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї: баз. підруч. для студентів стоматол. ф-тів ВНЗ МОЗ України IV рівня С.П. Пасічників - Вінниця: Нова Книга, 2019. - 400 с.
- 37.Хірургічні хвороби: підручник /Березницький Я.С., Вільцанюк О.А., Желіба М.Д., Фомін П.Д. [та ін.]/ ред. П.Д.Фоміна, професора Я.С. Березницького. - К.: ВСВ «Медицина», 2016. - 408 с.
- 38.Хірургічні ускладнення ін'єкційної наркоманії: проблеми та особливості лікування/ І. Д. Герич, А. Г. Іфтодій, О. В. Більцан. Львів-Чернівці: Букрек, 2016. - 488 с.: іл.

39. Schwartz's Principles of Surgery / Brunickardi F.C., Andersen D.K., Billiar T.R. [та ін.]; 11th Edition. – New York: McGraw-Hill Education, 2019. – 2448 p.
40. Sabiston Textbook of Surgery: The Biological Basis of Modern Surgical Practice / Townsend C.M., Beauchamp R.D., Evers B.M. [та ін.]; 21st Edition. – Philadelphia: Elsevier, 2021. – 2176 p.
41. Emergency War Surgery: The Survivalist's Medical Desk Reference" / Borden Institute, US Army Medical Department; 5th Edition – Washington: Department of the Army, 2018. – 518 p.
42. Хірургічні хвороби: національний підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / Я. С. Березницький [та ін.]; ред.: П. Д. Фомін, Я. С. Березницький. - Київ: ВСВ "Медицина", 2016. - 408 с.: 8 с. кольор. вкл.
43. Хірургія надзвичайних ситуацій: навч. посібник / Володимир Дмитрович Шейко, Борис Пилипович Лисенко, Анатолій Леонідович Челішвілі та ін.; заг. ред. В.Д. Шейко; УМСА. - Полтава, - 2007 (РВВ УМСА). -144 с.
44. Хірургія гнійно-некротичних ускладнень за синдрому діабетичної стопи / І. Я. Дзюбановський [та ін.]; ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України". - Тернопіль: ТДМУ"Укрмедкнига", 2018. - 316 с.: іл.
45. Хірургія надзвичайних ситуацій: навч. посіб. / Шейко В. Д., Панасенко С. І., Челішвілі А. Л.; Укр. мед. стоматол. акад. - Полтава: Астроя, 2019. - 217 с.: рис., табл. хірургія пошкоджень.
46. Надання екстреної медичної допомоги в центрі травми багатoproфільної лікарні: посібник/ І. О. Воробей [та ін.]; ред. О. В. Мазуренка, Г. Г. Роціна; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. - Київ: Гордон, 2018. - 154 с.: рис., табл.
47. Базові лапароскопічні навички в хірургії : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти вищих державних навчальних закладів / М. О. Дудченко, М. І. Кравців, Д. М. Іващенко, Р. А. Прихідько, М. П. Шевчук, С. М. Заєць, Є. О. Зезекало. – Львів : Видавництво «Магнолія 2006», 2023. –248 с.